

Arnika a Hnutí DUHA České Budějovice žalují rozhodnutí o spalovně ve Vrátně. Úřady ignorovaly klíčové otázky dopadu na zdraví, životní prostředí a recyklaci

17.2.2025 - | Arnika

Žaloba upozorňuje na to, že v posudku chybí důležité informace o emisích perzistentních organických látek (POPs), včetně bromovaných dioxinů. Jde o vysoce toxické látky, které mají schopnost se kumulovat v potravním řetězci a mohou mít vážné dopady na zdraví lidí. Přestože jsou některé z těchto látek již zahrnuty ve Stockholmské úmluvě jako vysoce nebezpečné, a další z nich byly nedávno nominovány, posudek se vůbec nezabývá tím, jak by se mohly dostávat do potravního řetězce při nakládání se zbytky ze spalovny. Zároveň se dokumentace projektu odkazuje na ZEVO Chotíkov (Plzeň), ale odmítá poskytnout reálná data o jeho emisích, což zpochybňuje důvěryhodnost celého hodnocení.

„Úřady tvrdí, že zdravotní rizika byla řádně vyhodnocena, ale realita je jiná. Dokumentace o hodnocení vlivů na životní prostředí nevěnuje dostatečnou pozornost toxickým látkám a jejich dlouhodobému šíření v prostředí. Ani samotný monitoring nezaručuje bezpečnost – některé toxické látky nebudou měřeny vůbec, jiné jen jednorázově, což nemusí odrážet skutečné množství emisí z budoucí velké spalovny odpadů,“ vysvětluje Jindřich Petrlík, programový vedoucí programu Toxické látky a odpady v Arnice.

Plánovaná roční kapacita spalovny ve výši 160 000 tun vyvolává další pochybnosti. Podle ekologických organizací může vést k tomu, že do spalovny budou směřovat i odpady, které by měly být recyklovány a znovu využity jako cenné suroviny v ekonomice. To jde proti závazkům ČR i EU o postupném snižování objemu směsného komunálního odpadu a zvyšování míry recyklace.

„Projekt není v souladu s Plánem odpadového hospodářství ani s evropskými cíli pro recyklaci. Přesto posuzovatel tuto otázku vůbec neřešil a nijak nevyhodnotil, zda spalovna neohrozí recyklační cíle. Přestože evropské i české zákony stanovují hierarchii nakládání s odpady, v níž je energetické využití až na čtvrtém místě, posuzovatel nevyhodnotil žádné alternativy, které by odpad využily lépe. Velkokapacitní spalovna potřebuje stálý přísun odpadu, což vytváří tlak na jeho produkci místo podpory prevence a recyklace,“ komentuje Nikola Jelínek, odbornice na toxické látky v životním prostředí z Arniky.

Po zprovoznění horkovodu z Temelína mají České Budějovice výbornou příležitost dekarbonizovat zásobování teplem (horkovod může pokrýt více než 40 % zdejší poptávky po teple). Zatímco teplo z jaderné elektrárny je jinak nevyužitelné, spalování odpadů vede k nenávratné likvidaci cenných, převážně dovážených surovin. A vzhledem k vysokému obsahu plastů v odpadech jde fakticky o spalování ropy a dochází k emisím skleníkových plynů. Kromě poškozování životního prostředí tak hrozí i nárůst nákladů na výrobu tepla, protože již nyní je zřejmé, že spalovny v celé EU budou zahrnuty do systému obchodování s emisními povolenkami od roku 2028.

V důsledku jednoznačné preference spalovny ze strany města a kraje bohužel nebyla posuzována varianta s velkým tepelným čerpadlem (v optimálním případě využívajícím odpadní vodu) jako zdrojem pro teplárenskou soustavu. Teplárna České Budějovice je 100% vlastněná městem, takže součástí celého projektu zajištění tepla po odchodu od uhlí by také měl být komplexní plán

transformace celého systému centrálního vytápění, kdy prvním krokem bude optimalizace na straně spotřeby. S využitím dostupného financování (například Nová zelená úsporám Bytové domy) by město mělo cíleně zateplovat své budovy a pomáhat s tím i soukromým vlastníkům. Teplárna samotná se může zaměřit nejen na produkci tepla, ale také na poskytování energetických služeb a aktivně pomáhat svým zákazníkům snižovat výdaje na vytápění. Varianta zahrnující spalovnu s prakticky nepřetržitým provozem tento scénář vylučuje. Kotel na biomasu a záložní kotle na plyn mají dostatečný výkon pro pokrytí spotřeby tepla ve špičkách, s tím se ostatně počítá i ve scénáři se spalovnou.

“Nevratná likvidace cenných surovin není vhodným řešením pro zajištění tepla v Českých Budějovicích, už proto, že hrozí jeho zdražování. Město a jeho teplárna by se měly zaměřit na komplexní řešení centrálního zásobování teplem, kdy na prvním místě je cílené zateplování budov. Chybí také využívání odpadního tepla formou velkého tepelného čerpadla. Tato varianta je výhodnější pro spotřebitele a vytváří nový segment podnikání. Nebyla však kvůli preferenci spalovny uvažována a hodnocena,” říká Ondřej Šanda, koordinátor místní skupiny Hnutí DUHA České Budějovice.

Ekologické organizace zároveň požadují, aby soud pozastavil účinnost rozhodnutí o umístění spalovny do doby, než bude žaloba projednána. Pokud by totiž stavba začala dříve, než se rozhodnutí přezkoumá, mohlo by dojít k nevratným změnám v území, například ke kácení zeleně nebo ke změně dopravní situace v okolí. Pokud by soud nepřiznal odkladný účinek žaloby, mohla by být stavba zahájena ještě před soudním verdiktem, což by učinilo přezkum prakticky bezvýznamným.

(Pro více informací kontaktujte tiskového mluvčího Arniky Luboše Pavloviče, Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., +420 606 727 942, nebo Ondřeje Šandu, Hnutí DUHA České Budějovice tel.: 606 091 403, e-mail: Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., nebo Evu Pernicovou, tiskovou mluvčí Hnutí DUHA. tel.: 734 770 020, e-mail: Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript.)

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/arnika-a-hnuti-duha-ceske-budejovice-zaluji-rozhodnuti-o-spalovne-ve-vrate-urady-ignorovaly-klicove-otazky-dopadu-na-zdravi-zivotni-prostredi-a-recyklaci>